

בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 18-05-55769 האם נ' הבן

בפניי : כבוד השופטת, סגנית הנשיאה אלה מירז

המנוח : אלמוני

התובעת : פלונית

ע"י ב"כ עו"ד אבי גפן

נגד

הנתבע : פלוני

ע"י ב"כ עו"ד טל זלץ ועו"ד יצחק סקילי

פסק דין

מבוא

- 1
- 2 1. מר אלמוני ז"ל, יליד 1928, הלך לעולמו בשיבה טובה ביום 0.00.2017 בגיל 89 והותיר אחריו אישה ושני ילדים (להלן – "המנוח"). בצוואתו מיום 10.4.2014 ציווה המנוח את מלוא עזבונו לשני ילדיו בחלקים שווים, למעט זכויותיו בדירת המגורים, אותן הקנה במלואן לבן פלוני, הוא הנתבע בעניינינו. לבקשת הבן, ניתן צו קיום לצוואת המנוח ביום 28.11.2017 מבלי שהוגשה התנגדות.
- 3
- 4 ביום 1.1.2018 הגישה אלמנתו של המנוח ואמו של הנתבע בקשה לביטול צו קיום הצוואה, שהועברה להכרעת בית המשפט.
- 5
- 6
- 7
- 8
- 9 2. בית המשפט עשה כל שלא ידו על מנת לקרב בין עמדות הצדדים ולהביאם לכדי פשרה שתייתר את ההליך דנן ואת הכרעת בית המשפט. אפשר היה להתרשם שיחסיה העכורים של האם עם בנה הנתבע משתקפים באופן בהיר מתוך טענותיה. התובעת, ילידת שנת 1935, ובעת הגשת הבקשה היתה כבת 82, ואילו הנתבע מתגורר מזה שנים ארוכות עם משפחתו בחו"ל. קיים נתק בין השניים קרוב ל – 20 שנה.
- 10
- 11 בית המשפט סבר שבנסיבות המתוארות ניהול ההליך יביא לפגיעה אנושה ביחסים השבירים בין הצדדים ולקרע שלא תהיה ממנו תקומה. בית המשפט הפעיל אפוא את כובד משקלו כדי לקדם הסכמה בין הצדדים ואף העמיד הצעת פשרה מטעמו, אך למרבה הצער מאמצים אלה לא צלחו, ובשלה עת ההכרעה.
- 12
- 13
- 14
- 15
- 16
- 17 3. הרקע הרגשי והכאוב היה ניכר על התובעת ועל הילוכה בבירור התובענה. היא טענה מדם ליבה ומתוך שכנוע עמוק שהמנוח לא היה מעלה על דעתו לצוות את עזבונו לנתבע כשם שציווה בצוואה, וזו בהכרח פרי מעשה רמיה וזיוף. רובד רגשי זה היווה אתגר גם במישור הדיוני. התובעת יוצגה בהליך זה על ידי שלושה עורכי דין שונים, ולאחר שהחליפה ייצוג חדשות לבקרים. חלק ניכר מההליך ייצגה התובעת את
- 18
- 19
- 20

בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 18-05-55769-05 האם נ' הבן

עצמה, הרבתה בהגשת בקשות ביניים בלתי נחוצות, שלא בהתאם לדין ולעיתים בניגוד לכל דין. יותר
מפעם אחת התובעת אף הפרה החלטות שיפוטיות. התובעת התקשתה עוד לבסס את עילותיה לבטלות
הצוואה, חזרה בה מחלק מהן, אך שבה והעלתה בשנית את חלקן. אופן התנהלות זה הביא להתארכות
משמעותית של בירור התובענה והשלבים המקדמיים. אף על פי כן, גילה בית המשפט סבלנות וסובלנות
יתירה כלפי התובעת, מתוך התחשבות רבה בנסיבות הסכסוך ובגילה, הסיר מדרכה כל מכשול דיוני
והעניק לה את מלוא יומה בבית המשפט.

דירת המגורים

4. בלב המחלוקת ובלב עזבון המנוח, מצויה דירת המגורים של המנוח והתובעת, המצויה ברח' [...] ב[...]
ורשומה על שם השניים בחלקים שווים (להלן – "הדירה"). המנוח ציווה את זכויותיו בדירה (מחצית)
לבנו הנתבע, והעניק לתובעת זכות מגורים בדירה עד לאריכות ימיה.

צוואת המנוח

5. הצוואה היא צוואה בעדים לפי סעיף 20 לחוק הירושה, תשכ"ה-1965 (להלן – "חוק הירושה"), והיא
נושאת שני דפים. הצוואה נחתמה ביום 10.7.2014 בפני שני עדים – עו"ד זאב ועו"ד רביד [שמות עורכי
הדין שונו בגרסה לפרסום], שהצהירו על גבי הצוואה שהמנוח הצהיר בפניהם שזו צוואתו וחתם עליה
בנוכחותם (להלן – "הצוואה"). אלה הן הוראותיה העיקריות:

- א. על פי סעיף 1 לצוואה, ציווה המנוח את מלוא עזבונו לשני ילדיו – הנתבע ואחיו מר [האח] –
בחלקים שווים.
- ב. בסעיף 2 ציווה המנוח ש"למרות האמור בסעיף 1 לעיל [...] מלוא זכויותי בדירה אני מוריש בלבד
לבני [הנתבע] ת.ז. [...]."
- ג. בסעיף 3 ציווה המנוח ש"במידה ובעת פטירתי תהא רעייתי בחיים [...] היא תהא רשאית
להמשיך ולהתגורר בדירה עד פטירתה ללא תמורה".

6. לבקשת הנתבע, ניתן ביום 28.11.17 צו לקיום הצוואה על ידי הרשמת לענייני ירושה בחיפה.

השיהוי בהגשת התביעה

7. התובעת הגישה לרשמת לענייני ירושה את בקשתה לביטול צו קיום הצוואה ביום 1.1.2018, כחודש
ימים לאחר מתן הצו. הזכות להגשת בקשה לביטול צו קיום צוואה, או צו ירושה, נקובה בסעיף 72(א)
לחוק הירושה, וכלשונו:

נתן רשם לענייני ירושה או בית משפט צו ירושה או צו קיום, רשאי כל אחד מהם, לגבי צווים
שנתן, לפי בקשת מעוניין בדבר, לתקנם או לבטלם על סמך עובדות או טענות שלא היו בפניו בזמן

בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 18-05-55769 האם נ' הבן

מתן הצו; ואולם ראה רשם לענייני ירושה שלא להיזקק לעובדה או לטענה שהמבקש יכול היה להביאה לפני מתן הצו, או שיכול היה להביאה לאחר מכן ולא עשה כן בהזדמנות הסבירה הראשונה, יעביר את הבקשה לבית המשפט.

8. הוראה זו מקפלת בתוכה שני אדנים – קיומן של "עובדות או טענות" שלא היו בפני הרשם לענייני ירושה בעת מתן הצו, והעדר שיהוי – דרישה היורשת לשורשו של עניין ויש בכוחה להטות את הכף ולחסום את דרכו של הטוען לבטלות צו לבירור טענותיו (ר' שוחט, פינברג ופלומין – "דיני ירושה ועיזבון", תשע"ד-2014, ע' 199 והאסמכתאות שם; ע"א 210/09 נחמה חן נ' עמותות לשכת אליהו הנביא 6 של הבונים, "נבו", מיום 2.12.2010; עמ"ש (חי') 13757-05-10 מ' י' נ' ש' כ', "נבו", מיום 5.10.2010).

9. בנסיבות העניין אין מקום להאריך בהקשר זה. הנתבע לא העלה טענת שיהוי, וטוב שכך, ובהינתן שחלף כחודש ימים בלבד ממועד מתן הצו ועד להגשת בקשת התובעת למשרדי הרשמת לענייני ירושה, יש לברר את טענות התובעת לגופן ואין לחסום את דרכה מטעמים של שיהוי. יתירה מכך, בית המשפט סבור שקיימת חשיבות לבירור טענות התובעת לגופו של עניין לשם שלמות ההכרעה, ביתר שאת בענייננו ועל מנת שתנוח דעתה של התובעת.

טענות התובעת

10. כשם שנאמר בראשית הדברים, נדמה שהתובענה נולדה מתוך תחושות כאב ועלבון שמקננות בליבה של התובעת (להלן – "האם"). האם מצאה לנכון להעלות על הכתב תיאור ארוך של הרקע המשפחתי והרקע ליחסי העוינות שפיתחה כלפי הנתבע (להלן – "הבן"). עוד האריכה האם בדברי הימים של נישואיה עם המנוח, נישואין שנמשכו יותר מ 60 שנה במהלכן צברו חוויות, משברים ותקומות. אפשר היה להתרשם שהאם מלאה טענות כרימון כלפי הבן, טענות שלא נולדו במסגרת הליך זה. חלק הארי של טענות האם אינו רלוונטי לענייננו, ובית המשפט יתמקד בטענות שיש בהן זיקה להליך ולבטלות הצוואה כנטען.

11. בתצהירה (סומן 1/ת) מתארת האם את תולדותיה ותולדות המנוח, עומדת על הקמת חברת הבניה המשפחתית (להלן – "החברה") בשלהי שנות ה-70 של המאה הקודמת, וכיצד הבן משך ידו מעיסוק בחברה, גם כשנקלעה למשברים, וזאת בניגוד לאחיו, בנם השני של האם והמנוח (להלן – "האח") שהצטרף לניהול החברה. לדבריה היא והמנוח מימנו את לימודיו של הבן ומימנו את רכישת דירתו. בשנת 1992 שב הבן ארצה לאחר שהות בחו"ל והחל לעבוד בחברה. לדבריה עוד, בשנת 2006 ביקש הבן להצטרף להנהלת החברה, אך המנוח והאח לא הסכימו לכך. באותה שנה הבן "מכר את כל רכושו, התנתק ממשפחתו, ורשם את כל רכושו על שם אמא של אשתו והיגר [חו"ל]".

12. פגמים צורניים – האם עומדת על פגמים צורניים שנפלו בצוואה:

בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 18-05-55769-האם נ' הבן

- 1 א. לטענת האם, המנוח לא חתם על הדף הראשון לצוואה, ו"ניתן היה להחליפו בכל דקה נתונה".
- 2 ב. בסעיף 1 לצוואה, המונה שלושה סעיפים-קטנים, הושמט סעיף-קטן "ב".
- 3 ג. הספרה "2" המסמנת את סעיף 2 לצוואה, "חורגת משורת הספרות. דבר אשר קורה חדשות
- 4 לבקרים כאשר עושים העתק הדבק".
- 5 ד. הצהרת העדים לצוואה לפיה המנוח חתם על הצוואה לפניו, אינה סבירה שעה שהחתימה על
- 6 הצוואה אינה חתימת המנוח והוא לא חתם על הדף הראשון. לדבריה "עובדה זו מחשידה ומחייבת
- 7 חקירת משטרה".
- 8 ה. האם מוסיפה שכל התעודות של המנוח – תעודת זהות, רישיון נהיגה וכיוצא"ב, הוחזקו בידיה,
- 9 ומכאן שהמנוח לא יכול היה להזדהות בפני עורכי הדין בעת עריכת הצוואה.
- 10 ו. כמו כן, לטענתה לא ידוע היכן נערכה הצוואה – אצל עורך הדין במשרדו? בקרן רחוב?
- 11
- 12 13. **נושרו של המנוח לצוות** – לטענת האם, בשנת 2015 המנוח אובחן כחולה דמנציה, ומצבו התדרדר עוד
- 13 קודם לכן לטענתה. כמו כן, המנוח התמודד עם "שלל בעיות רפואיות שונות" בגין נטל תרופות רבות.
- 14 החל משנת 2013, חווה המנוח לדבריה, "ירידה דרסטית ביכולת הריכוז שלו". במעמד חתימת הצוואה,
- 15 המנוח לא היה כשיר לחתום עליה, בעוד לצוואה לא צורף אישור רפואי המלמד אחרת. האם הוסיפה
- 16 בתצהירה שפנתה לקבלת מסמכים רפואיים, ועם קבלתם "אגיש בקשה למינוי מומחה רפואי".
- 17
- 18 14. **השפעה בלתי הוגנת** - המנוח היה בקשר הדוק עם האם ועם האת, עדכן אותם בכל וחלק עמם את
- 19 מחשבותיו. הבן הוא שניתק עצמו מהמשפחה. מערכת היחסים בינו לבין המנוח היתה של "עימות
- 20 מתמיד". האם, היא שניסתה לגשר בין השניים, אך הדבר לא צלח בעטיו של הבן, שהתנהגותו
- 21 "התאפיינה בכפיות טובה מכוערת מצידו".
- 22
- 23 15. לטענת האם, "בשנים הרלוונטיות לעריכת הצוואה, נזקק [המנוח] לעזרה על מנת להגיע ממקום למקום
- 24 [...] לא נהג ברכב בשנותיו האחרונות". כמו כן, לדבריה "בשנים האחרונות" הבן "הוציא" מהמנוח
- 25 עשרות אלפי שקלים והפעיל עליו לחצים. כמו כן, בביקוריו האחרונים של הבן בארץ, נהג לקחת את
- 26 המנוח "לפגישות בבתי קפה ובמקומות מסתור אחרים" תוך שהוא דורש מהמנוח לא לגלות את דבר
- 27 קיומן של הפגישות לאם. המנוח לדבריה היה נתון לתחבולה או תרמית מצד הבן ושותפיו.
- 28
- 29 16. **נטילת חלק בעריכת הצוואה** – לטענת האם הבן לקח חלק בעריכת הצוואה בניגוד לסעיף 35 לחוק
- 30 הירושה, הוראה אותה יש לפרש לדבריה באופן גמיש. באי-כוח הבן, שערכו את הצוואה, היו עדים לצוואה
- 31 תוך ניגוד עניינים, והבן "תכנן והוציא לפועל את הצוואה ביחד עם העדים". את אותה "קנוניה" לדבריה
- 32 רקם הבן בכמה אופנים אפשריים – זיוף החתימה; החתמת המנוח במעמד נפרד ובכחש; או החלפת
- 33 העמוד הראשון לצוואה לאחר שהמנוח חתם על הצוואה.

בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 18-05-55769-האם נ' הבן

- 1 זיוף חתימת המנוח - האם טוענת שחתימת המנוח על גבי הצוואה, אינה חתימתו. אמנם הוגשה חוות
2 דעת מומחה במסגרת הליך זה שסותרת טענה זו, ואף על פי כן, היא משוכנעת שחתימת המנוח זויפה.
3
- 4 18. נסיבות עריכת הצוואה - תמוה בעיני האם שמועד חתימת הצוואה הוא יום הולדתה, ובאותו מועד מלאו
5 לה 79. ביום זה "בילינו יחד כל המשפחה" לדבריה, ובמשך כל היום. כמו כן, באותם ימים ממש התקיים
6 מבצע "צוק איתן", ולא יעלה על הדעת שהמנוח חתם על צוואה בעת חירום. האם מוסיפה עוד שבמהלך
7 המבצע שירת האח בפקוד העורף ואף התראיין למהדורת החדשות ונתן הוראות לעורף. המנוח לדבריה
8 "לא מש מהטלויזיה והחדשות". כמו כן, האם והאח ליוו את המנוח לכל פגישה, ובאותו יום שהו עמו
9 במשך כל היום כאמור. מסקנתה היא שמעמד החתימה על הצוואה לא התקיים מעולם.
10
- 11 19. לטענת האם המנוח היה אדם מסודר שתיעד כל פרט מחייו ושמר כל מסמך עליו חתם. במשך השנים נועץ
12 באותם עורכי הדין, אותם מונה האם בתצהירה. היא מעולם לא מצאה מבין מסמכי המנוח כל אזכור
13 לעורך הדין עורך הצוואה. בחודש אפריל 2014 – השנה בה נערכה הצוואה – בני הזוג הגישו בקשה
14 להנפקת דרכונים חדשים כדי לחגוג את יום הולדתה של האם בחו"ל. הנסיעה נמנעה משום מצבו
15 הבריאותי של המנוח ופתיחת מבצע "צוק איתן".
16
- 17 20. לטענת האם, בחודש אוגוסט 2017 בעת שהמנוח אושפז בבית החולים "[...]", הוא "התחנן" בפניה ובפני
18 האח שיזמנו עורך דין למקום לשם עריכת צוואה. היא תוהה על שום מה העלה בקשה זו אם אכן חתם
19 כנטען על הצוואה בשנת 2014? כמו כן, היא והמנוח שוחחו לא פעם על נושא ההורשה והסכימו ש"ישאירו
20 את כל מה שיש האחד לשני". הם לא מצאו לכך לערוך צוואה וסמכו על ההבטחה ההדדית.
21
- 22 21. חוסר ה"הגיון" במעשה הצוואה ותוכנה - תוכן הצוואה נטול היגיון ולא יעלה על הדעת שהמנוח יערוך
23 צוואה ללא ידיעתה וינשל אותה מעזבונו, את מי שהיתה אשתו 63 שנים, כל שכן ביום הולדתה.
24
- 25 22. לטענת האם, בשנת 2006 נקלעה החברה לקשיים. היא והמנוח נאלצו בהיותם בני 75 למשכן את הדירה
26 תמורת משכנתא בסך 950,000 ₪, בהחזר חודשי בשיעור 3,000 ₪. האם מוסיפה שבשנת 2016, "היה
27 אמור להסתיים תשלום המשכנתא" אך היא לא היתה מעוניינת למכור את הבית כדי לסלקה. לדבריה
28 נאלצה לשלם "300,000 ₪ מחשבוני הפרטי", סכום שמקורו לדבריה ירושת הוריה המנוחים, וזאת
29 "לכיסוי חלק מהוצאות ההלוואה, סכום המהווה חוב כלפיי" לדבריה. עוד לטענת האם, במועד עריכת
30 הצוואה השיבו היא והמנוח הלוואה בשיעור מיליון ₪, ולדבריה "כיום אני משלמת 11,000 ₪ כל חודש
31 עד לסיום ההלוואה". לא יעלה על הדעת שהמנוח יוריש את חלקו בדירה לבן, כשהיא נקיה מכל חוב,
32 בעוד האם מוסיפה לשלם את החזרי ההלוואה.

בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 18-05-55769-05 האם נ' הבן

- 1 האם מוסיפה שתוכן הצוואה אינו סביר ואינו מתיישב עם אורח חייו ורצונותיו של המנוח בחייו. לדבריה
2 אין הסבר לכך שהמנוח "בגד" בה ובאח, בעוד הקנה את הדירה לבן, שהתרחק מהחברה ומהמשפחה.
3
4
- טענות הנתבע**
- 5 24. הבן כופר בתצהירו בכל טענות האם (סומן נ/4). בעת עריכת הצוואה הבן כלל לא שהה בישראל. לתצהירו
6 צירף תעודת ברור פרטים על נוסע, ממנה עולה שיצא את הארץ ביום 21.8.2011 ושב ארצה רק ביום
7 18.7.2016 – כשנתיים לאחר עריכת הצוואה.
8
- 9 25. עו"ד זאב (להלן – "זאב") טען בתצהירו (סומן נ/1) שהמנוח פנה למשרדו בסמוך למועד חתימתה, לשם
10 עריכת צוואה, ושוחח עם רעייתו של עו"ד זאב, הגב' זאב-תמיר (להלן – "גב' תמיר") [שם העדה שונה
11 בגרסה לפרסום], שמשמשת מנהלת המשרד. המשרד שכן אותה העת בשד' [...] הידוע כבניין [...].
12
- 13 26. זאב מצהיר שהקשר בין המנוח למשרדו נוצר באמצעות כלתו של המנוח, אשתו של הבן, שהיא חברה של
14 רעייתו, הגב' תמיר. המנוח התעניין בעריכת צוואה, והכלה הפנתה אותו לגב' תמיר. המנוח הגיע למשרד
15 בכוחות עצמו, והביע בפניי זאב את רצונו באופן ברור ומפרש. זאב הסביר למנוח את הוראות הצוואה,
16 תוכנה ומשמעותה. בטרם חתם על הצוואה המנוח קרא אותה היטב, בנוכחותו ובנוכחות עו"ד רביד
17 ממשרדו, ששימש עד לצוואה לצדו. זאב התרשם באופן ברור שהמנוח היה צלול ובעל הבנה מלאה לגבי
18 מעשה הצוואה ותוכנה.
19 זאב מוסיף שלפני מועד עריכת הצוואה או לאחריו, לא היה לו כל קשר עם המנוח ולא פגש בו מעולם.
20
- 21 27. גב' תמיר מציינת בתצהירה (סומן נ/2) שהמנוח פנה אליה לשם עריכת צוואה. במועד החתימה התקשרה
22 אל מכשיר הטלפון של המנוח בשעה 13:50 לערך, מהטלפון הנייד שלה, על מנת לפתוח לו את שער החניון
23 ולתת לו הנחיות הגעה למשרד. לראיה צרפה גב' תמיר פירוט שיחות יוצאות ממכשירה. היא מוסיפה
24 שהמנוח הגיע למשרד בכוחות עצמו, ופגש לבדו בזאב. לפני כניסתו לחדר ובשבתו במבואה שוחחה עם
25 המנוח על ענייני דיומא, על הנכדים וכיוצ"ב, והתרשמה בצורה הברורה ביותר שהוא צלול ובעל הבנה
26 מלאה של המתרחש. מאז מועד עריכת הצוואה פגשה במנוח פעם או פעמיים בעת שפלתו ביקרה בארץ
27 והשתיים נפגשו.
28
- 29 28. עו"ד רביד (להלן – "רביד") הצהיר (סומן נ/3) שבמועדים הרלוונטים עבד במשרדו של זאב, ומתוקף
30 תפקידו שימש עד לצוואות רבות. הוא אינו זוכר את המנוח במדויק, אך מתאר את ההתנהלות המקובלת
31 במשרדו של זאב לעריכת צוואות. המצווה היה פוגש בזאב למתן פרטים, ומתאם פגישה לשם חתימה על
32 הצוואה. במעמד זה זאב היה קורא לו לחדר, מציג בפניו את הצוואה, המצווה היה קורא את הצוואה
33 בנוכחות השניים, מצהיר בפניהם כי זוהי צוואתו וחותם עליה. הוא מוסיף שאינו מכיר את המנוח ולא
34 פגש בו מעולם טרם עריכת הצוואה.

בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 18-05-55769-05 האם נ' הבן

דיון והכרעה

29. לאחר סקירת טענות הצדדים נשים פנינו להכרעה. לאחר שמיעת הצדדים באופן בלתי אמצעי במהלך שבעה דיונים, שלושה מהם דיוני הוכחות, ולאחר עיון בכלל הסימוכין שהביאו הצדדים בפני בית המשפט, לרבות שתי חוות דעת משני מומחים שמונו בתיק זה, הגיע בית המשפט למסקנה שדין התביעה להידחות, ושהאם לא עמדה בנטל להוכיח את עילות הבטלות ואת יתר הטענות עמן עלתה לשערי בית המשפט.

טענת האם לזיוף חתימת המנוח

30. האם עומדת בתוקף בבקשתה, והן בסיכומיה, על זיוף חתימת המנוח ולטענתה החתימה על גבי הצוואה, אינה חתימתו. נניח לעת זו לשאלה מי לשיטתה של האם זיף את חתימת המנוח על הצוואה, וננסה לרדת לסוף דעתה בהמשך הדברים. מן הראוי לציין שלאחר קיום דיון קד"מ ראשון בתיק ביום 10.7.19, האם הפסיקה את ייצוגו של בא-כוחה דאז ובחרה לייצג את עצמה. בתוך כך הגישה שלל בקשות לבית המשפט, בין היתר בקשה "מתוקנת" לביטול צו קיום הצוואה (מיום 24.10.19) מבלי שקיבלה או ביקשה רשות לכך. כמו כן, הגישה בו ביום "חוות דעת מומחה" לניתוח כתב-יד כתמיכה לטענת הזיוף. בכך פעלה האם בניגוד מובהק לתקנה 25(בז) לתקנות סדר הדין האזרחי, תשמ"ד-1984 (ר' עוד תקנה 25(ח) לתקנות בית משפט לענייני משפחה (סדרי דין), תשפ"א-2020). ביום 21.11.19 הורה בית המשפט על הוצאת חוות הדעת מתיק בית המשפט, והפציר באם לפנות לייצוג משפטי.

31. במעמד הצדדים ביום 6.11.19 עמדה האם על טענת הזיוף ועל מינוי מומחה מטעם בית המשפט. הבן הסכים לכך, ובית המשפט מינה את עו"ד יונתן נפתלי למומחה לניתוח כתב-יד (להלן – "המומחה"), שהניח את חוות דעתו מיום 23.1.20 על שולחנו של בית המשפט ביום 25.2.20 (סומנה ח/1) (להלן – "חוות הדעת"). למומחה נמסרה הצוואה המקורית והעתק צילומי ממנה, וכן דוגמאות מחתימת המנוח על מסמכים שונים (7 במספר), מהן הסיק ש"קרוב מאוד לודאי שחתימות המחלוקת נחתמו על ידי חותם הדוגמאות".

32. ביום 13.10.20 הגיש המומחה תשובותיו לשאלות הבהרה מטעם האם (סומנו ח/2) (להלן – "תשובות הבהרה"). האם עמדה על חקירת המומחה, שנחקר על חו"ד ועל תשובות הבהרה (תמ"ג, ע' 5-1).

33. בית המשפט עיין היטב בחו"ד, בנימוקיה ובדוגמאות מהן גזר המומחה את מסקנתו. עוד עיין בית המשפט בתשובות הבהרה ובחקירתו הנגדית, והסיק מכל אלה שיש לקבל את חוות הדעת ואת עמדת המומחה לפיה החתימה על הצוואה היא צוואת המנוח. בית המשפט לא מצא שעלה בידי האם לכרסם במסקנת המומחה או נימוקיו, אך שמא לגרוע ממהימנותו. בית המשפט התרשם מהמומחה באופן בלתי אמצעי במהלך חקירתו הנגדית ומצא שהמומחה הגן על חוות דעתו באופן מהימן, אובייקטיבי ועקבי, וכלשונו:

בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 18-05-55769-האם נ' הבן

1 ת: כן, קרוב לוודאי שכן. בגלל שכמעט בכל תכונות הכתב נמצאה זהות, אז המסקנה המתבקשת
2 היא שקרוב מאוד לוודאי שמי שחתם את הדוגמאות חתם את חתימת המחלוקת.
3 ש: אתה אומר בעצם קרוב לוודאי,
4 ת: קרוב מאוד לוודאי (תמ' ג', ע' 3, ש' 34).

5
6 34. מבלי לגרוע מן האמור, ולמעלה מן הצורך, יצוין שעיון בחתימת המנוח על גבי הצוואה לעומת דוגמאות
7 אחרות מחתימתו, גם בעניניו של הדיוט, אינו מעלה שוני בין החתימות, הנחזות להיות כולן דומות
8 ומשורטטות על ידי אותו אדם. התרשמות בלתי מקצועית מהחתימות השונות אינה מעוררת חשד או אף
9 אי-נוחות למראה חתימת המנוח על הצוואה. אפשר להניח שהאם מכירה את חתימת המנוח שנים
10 ארוכות, ויתכן שרגישה לשינויים שלא יראו לעיניים זרות, אך האם ממילא לא הצביעה על כאלה ובית
11 המשפט לא היה שותף לחשדנות האם כלפי חתימת המנוח על גבי הצוואה.

12
13 35. מכל הטעמים המנויים לעיל, בית המשפט קובע שהחתימה על גבי הצוואה היא חתימת המנוח.

הפגמים הצורניים

14
15
16 36. האם מצביעה על מספר פגמים צורניים לכאורה בצוואה, ויחד עם זאת אינה משלימה את טיעונה
17 למידותיו ואינה עומדת על נפקות הפגמים, לשיטתה. לפיכך יש מקום לציין בתמצית, שבשיטתנו
18 המשפטית, פגמים צורניים בצוואה אינם מביאים לבטלות הצוואה באופן אוטומטי. לבית המשפט נתון
19 שיקול הדעת לקיים את הצוואה חרף הפגמים שנפלו בה, ובהתאם להוראות החוק.

20
21 ההוראות הרלוונטיות מצויות בסעיף 25 לחוק הירושה:

22
23 "קיום צוואה על אף פגם או חסר בצורתה

24 (א) התקיימו מרכיבי היסוד בצוואה, ולא היה לבית המשפט ספק כי היא משקפת את רצונו
25 החופשי והאמיתי של המצווה, רשאי הוא, בהחלטה מנומקת, לקיימה אם אף נפל פגם בפרט מן
26 הפרטים או בהליך מן ההליכים המפורטים בסעיפים 19, 20, 22 או 23 או בכשרות העדים, או
27 בהעדר פרט מן הפרטים או הליך מן ההליכים כאמור.

28 (ב) בסעיף זה "מרכיבי היסוד בצוואה" הם:

29 [...]

30 (2) צוואה בעדים כאמור בסעיף 20 – הצוואה בכתב והמצווה הביאה בפני שני עדים;"

31
32 37. כמו כן, במידה והכיר בית המשפט בפגם צורני בצוואה, רשאי הוא להורות על היפוך נטל השכנוע, ולהטילו
33 על גבו של המבקש לקיים את הצוואה, להוכיח שהצוואה אכן משקפת את רצונו של המנוח ושמתיקיימים

בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 18-05-55769 האם נ' הבן

1 בה מרכיבי היסוד המנויים בסעיף 25 לחוק הירושה. האם לא העלתה טענה זו. להלן ידון בית המשפט
2 בפגמים הצורניים הנטענים על ידי האם ויעמוד על טיבם, והאם יש בהם להביא להיפוך נטל השכנוע או
3 לבטלות הצוואה.

4
5 38. כללי הצורה לצוואה בעדים מנויים בסעיף 20 לחוק הירושה, לאמור:

6
7 **20. צוואה בעדים תהיה בכתב, תצויין בתאריך ותיחתם ביד המצווה בפני שני עדים לאחר**
8 **שהצהיר בפניהם שזו צוואתו; העדים יאשרו באותו מעמד בחתימת ידם על פני הצוואה**
9 **שהמצווה הצהיר וחתם כאמור.**

10
11 39. **העמוד הראשון לצוואה** - האם עומדת על כך שהמנוח לא חתם על העמוד הראשון לצוואה, ומוצאת בכך
12 פגם צורני. לדבריה "ניתן היה להחליפו בכל דקה נתונה". בית המשפט אינו רואה עין בעין עם האם. לא
13 די באפשרות התיאורטית שמאן דהוא יחליף את הדף הראשון לצוואה על מנת לראות בהעדר החתימה
14 על הדף הראשון משום פגם צורני. חוק הירושה, ודיני הירושה, אינם דורשים שמצווה יחתום על כל אחד
15 מדפיה של הצוואה, ודרישה זו לא עולה מסעיף 20 לחוק הירושה. למעשה, האם מכירה בהעדר מקור
16 חוקי לדרישה כגון זו (ר' חקירת זאב, תמ"ב, ע' 6, ש' 30; ע' 13, ש' 24). בית המשפט אינו מקבל את
17 ניסיונות האם לייחס לעו"ד זאב מחדל בהקשר זה, מטעמים מוסריים, מקצועיים או טעמים של אתיקה,
18 מבלי שהצביעה על מקור לדרישה זו, או אף על נוהג שהשתכלל בהקשר זה. בסיכומיה הפנתה האם
19 לעמדות שעלו בספרות ולפיהן מן הראוי, למען הסר הספק והגנה על תוקף הצוואה, שמצווה יחתום על
20 כל עמודי הצוואה. בית המשפט מצטרף להמלצה זו בשתי ידיו, אך אין בהעדר חתימה כאמור על מנת
21 להוות פגם צורני בצוואה. בית המשפט מקבל עוד את גרסתו של עו"ד זאב בהקשר זה, כי אינו נוהג
22 להחתים את לקוחותיו על כל עמודי הצוואה, וכי אין לראות בכך חריג בצוואת המנוח (תמ"ב, ע' 12, ש'
23 33 ואילך).

24
25 40. **השמטת סעיף-קטן** - סעיף 1 לצוואה מונה שלושה סעיפים-קטנים - א', ג' ו - ד'. לכאורה הושמט
26 מהצוואה ס"ק ב'. בית המשפט אינו מוצא פגם צורני בשבירת רצף הסעיפים-הקטנים. על פניו מדובר
27 בטעות דפוס שנעלמה מעיני עורך הצוואה והמנוח בעת עריכתה. האם לא פיתחה טענה זו עד תום ואפשר
28 להקשות ממה נפשך? ככל שעסקינן ב"דילוג" על ס"ק ב' ומעבר בשגגה הישר לס"ק ג', בית המשפט לא
29 שוכנע שיש בכך פגם צורני. לחילופין ככל שמדובר בהשמטת ס"ק בכוונת מכוון, פשיטא שהמנוח או עו"ד
30 זאב, לא מצא אותו תואם לרצון המנוח או רלוונטי לנסיבות העניין והשמיט אותו, ובכך אין דבר.

31
32 41. אין פסול בעריכת צוואה על בסיס נוסח צוואה אחר או תבנית אותה מוצא עורך הצוואה נוחה לעבודה.
33 מדובר בפרקטיקה מקובלת ולעיתים אף מחויבת המציאות. יש להבחין בין רצונו הקונקרטי של המצווה

בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 18-05-55769-05 האם נ' הבן

- 1 המתבטא בתוכן הצוואה ובהוראות הליבה הנוגעות לאופן חלוקת עזבונו וזהות הנהנים, לבין הוראות
2 כלליות הנדרשות מתוקף דיני הירושה, שיפות הן לכל צוואה ולכל מצווה באשר הם ונוסחן אינו משתנה
3 ו"נודד" מצוואה אחת לאלה שתבואנה להבא. מבין הוראות כלליות אלה ניתן למנות את הפתיח לצוואה;
4 הצהרה על עשיית הצוואה בדעה צלולה וללא כפיה; הצהרת המצווה כי זו צוואתו האחרונה, ויש בה
5 לבטל את קודמותיה וכיוצא באלה הוראות. אין חריג אפוא שנוסחים קיימים, תבניות או צוואות אחרות
6 ישמשו בסיס לעריכת צוואה חדשה וקונקרטיית תוך שימוש בסעיפים כלליים קיימים היפים לכל צוואה.
7
8 42. כשם שעריכת צוואה חדשה מהמסד ועד הטפחות חשופה לטעויות סופר, כך גם צוואה שנערכה על בסיס
9 טקסט קיים. אכן, לעיתים עלולה הטעות להגיע לכדי פגם צורני ותוצאותיה עלולות להיות כבדות משקל,
10 אך שבירת רצף מספור סעיפים-קטנים נחזית להיות טעות מתקבלת על הדעת, הגם שמצערות, ובית
11 המשפט לא שוכנע מטענות האם לפיהן יש בטעות המדוברת משקל בענייננו. זאב נחקר ארוכות בהקשר
12 זה על ידי ב"כ האם, ותיאר את אופן עבודתו, את שימושו בתבניות קודמות ואת הגורמים האפשריים
13 לטעות זו – גורמים בנאליים הנובעים משימוש ביישומים השונים של תוכנת "Word" (תמ-ב', ע' 9, ש'
14 22; ע' 10, ש' 35). בית המשפט מצא הסברים אלה מתקבלים על הדעת ולא מצא בהם אות או רמז למעשה
15 פסול.
16
17 43. בתמצית יצוין שהאם הפנתה ל"פגם" נוסף בצוואה. לדבריה הספרה "2" המסמנת את סעיף 2 לצוואה,
18 "חורגת משורת הספרות. דבר אשר קורה חדשות לבקרים כאשר עושים העתק הדבק". יש לדחות טענה
19 זו ולו מכיוון שיש בכך עיסוק בזוטות. מקל וחומר שאין לראות בתזוזות המספור משום פגם צורני, ויש
20 בגרסתו של עו"ד זאב להסביר גם תופעה זו של אי-אחידות ביישור לימין של מספרי הסעיפים.
21
22 44. העדר צילום תעודת הזהות של המנוח – האם רואה בכך פגם צורני מבלי שהצביעה על המקור לדרישה,
23 לטענתה, לצירוף תעודת זהות של המצווה אל הצוואה. גם סוגיה זו תפסה נפח רחב בחקירתו הנגדית של
24 זאב. לדברי האחרון, ב"רוב המקרים אני גם מצרף ומצלם לצוואה תעודה מזהה של המצווה", אך לא
25 איתר את צילום תעודת הזהות של המנוח (תמ-ב', ע' 5, ש' 20). בית המשפט התרשם לטובה משקיפותו
26 של זאב בהקשר זה, שהסביר שיש לשער שעם פתיחת ההליך דנן, העתק תעודת הזהות של המנוח "נדד"
27 מתיק הצוואה שבמשרדו אל תיקי התביעה דנן. אף שב"כ האם לא דרש מראש שזאב ימצא בעדותו
28 מסמכים, הסכים זאב במהלך החקירה ליצור קשר עם משרדו, שנמצא בסמוך לבית המשפט, להנחות את
29 עובדי משרדו לאתר את תיק הצוואה ואת העתק תעודת הזהות של המנוח ולהביאם לאולם, והכל מתוך
30 אולם בית המשפט ולאוזניי כל השוהים באולם (תמ-ב', ע' 7, ש' 23 ואילך). ואכן, במהלך החקירה הובא
31 תיק הצוואה לאולם בית המשפט (שם, ע' 15, ש' 13). העתק תעודת הזהות לא נמצא מבין המסמכים,
32 וזאב שב וציין ש"בגלל שאנחנו כבר מנהלים כמעט 3 שנים הליכים, אז יכול להיות שזה הועבר לתיק
33 המשפטי שלו, כי אנחנו כבר במשרד עם שני קלסרים של עיזבון המנוח [...] אנחנו הרי הגשנו בקשה

בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 18-05-55769 האם נ' הבן

- 1 לצו קיום צוואה, ואז היינו צריכים את הצילום תעודת זהות שלו המלאה, לקחת את כל הפרטים [...] אז
2 מה שסביר שצולמה תעודת זהות וזה נלקח להשתמש בהליכים המשפטיים הרבים" (שם, ע' 16, ש' 28).
3
4 45. ואכן, לסיכומי הבן צורף צילום תעודת הזהות של המנוח, שלטענת זאב אכן נמצא בתיק עזבון המנוח
5 בהתאם להשערתו. אם כן, יש לדחות את טענת האם לפיה לא צורף העתק תעודת זהות של המנוח
6 לצוואה, ובית המשפט שוכנע מעדותו של זאב, שההיפך הוא הנכון. שנית, ובזה העיקר, האם לא הצביעה
7 על מקור לטענתה לפיה יש באי-צירוף העתק תעודת זהות לצוואה משום פגם צורני או הפרה של חובה
8 הנקובה בדין. שלישית, בית המשפט אינו מקבל את טענת האם לפיה היא שהחזיקה בכל התעודות של
9 המנוח, לרבות תעודת הזהות ורישיון הנהיגה. טענה זו לא הוכחה ולא הוצג לה חיזוק כלשהו מתוך
10 הנסיבות. האם לא הסבירה מדוע, לשיטתה, היא שהחזיקה בתעודת הזהות או רישיון הנהיגה של המנוח,
11 ולא הוא. לדברים משנה תוקף על רקע הקביעה, עליה נעמוד בהמשך פסק הדין, שהמנוח היה צלול,
12 עצמאי ונייד ואף נהג ברכב.
13
14 46. ציון מקום עריכת הצוואה – האם לא הצביעה על מקור לטענה זו ולחובה לשיטתה לציין על גבי הצוואה
15 את מקום עריכתה. כמו כן האם לא הצביעה על הגבלה הקיימת בדין על מקום עריכת צוואה בעדים
16 בהתאם לסעיף 20 לחוק הירושה, ולמותר להאריך.
17
18 47. לסיכום, האם לא הוכיחה קיומם של פגמים צורניים. גם אם היה מכיר בית המשפט בליקויים עליהם
19 עמדה האם כ"פגמים צורניים", מתקיימים בענייננו מרכיבי היסוד בצוואה מתוקף סעיף 25(ב)(2) לחוק
20 הירושה, לאמור שהצוואה בכתב והמצווה הביאה בפני שני עדים. לכאורה האם כופרת גם בכך, אך
21 בהמשך יבסס בית המשפט את הקביעה שאין ממש בטענות האם בהקשר זה.
22
23 48. מכל הטעמים האמורים, בית המשפט דוחה את טענת האם לקיומם של פגמים צורניים בצוואה.
24
25 **כשרותו של המנוח לצוות**
26 49. בבקשתה בפניי הרשמת לענייני ירושה, והן בתצהירה (ת/1) טענה האם, באופן רפה, שכשנה לאחר עריכת
27 הצוואה אובחן המנוח כחולה דמנציה, ושהתדרדרותו כביכול, החלה עוד קודם לכן. בכך רמזה האם
28 לפסלות הצוואה מתוקף סעיף 26 לחוק הירושה. האם לא הציגה סימוכין כלשהם לטענות אלה, ואף לא
29 הראתה מאמץ, או רצון, להוכיח טענה זו. אמנם עתרה למתן צו לגילוי מסמכים רפואיים, ואף טענה בדיון
30 קד"מ ביום 6.11.19 ש"אני ביקשתי את כל המסמכים הרפואיים של בעלי ב-10 שנים האחרונות". גם
31 בבקשתה בפניי הרשמת לענייני ירושה ציינה שבדעתה להגיש חוות דעת מומחה רפואי כאמור. אך יחד עם
32 זאת לא הציגה מסמכים כאמור, ולא עתרה למינוי מומחה.

בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 18-05-55769 האם נ' הבן

50. טענה לפיה המנוח לא היה כשיר להבין טיבה של צוואה טומנת בחובה נטל ראיה כבד. לכל אדם עומדת החזקה לפיה הוא כשיר לכל פעולה משפטית, לרבות עשיית צוואה – "הטוען כי בעת עשייתה של צוואה לא ידע המצווה להבחין בטיבה של צוואה – עליו הנטל להוכיח טענתו" (בע"מ 3539/17 פלונית נ' פלוני, "נבו", מיום 11.6.17). על חומר הראיות להצביע על מצבו של המצווה ביום עשיית הצוואה ממש (עמ"ש (חי') 27565-09-16 לנג (האחות) נ' ע.ד. (האח), "נבו", מיום 2.4.17). דרך המלך להוכחת הטענה היא באמצעות חוות דעת מומחה, או לכל הפחות חומר רפואי חד-משמעי (בר"ע (ת"א) 1677/05 פלונית נ' י.ש. מנהל עזבון זמני, "נבו", מיום 14.8.06).

51. בענייננו, נותרה האם הרחק מרף ההוכחה, ולא גילתה כל מאמץ לשכנע את בית המשפט בטענה זו. כך או כך עומדת טענה זו בסתירה לטענתה האחרת לפיה אותה השנה ובסמוך למועד חתימת הצוואה, פנו בני הזוג לחידוש הדרכונים לשם נסיעה לחו"ל לכבוד יום הולדתה. יש מקום להנחה שככל שהמנוח היה כשיר לטוס לחופשה בחו"ל עם רעייתו, הרי שהיה כשיר לערוך צוואה. מחקירתה של האם ניכר שלמעשה אינה מחזיקה בטענה עמה עלתה אל בית המשפט:

ש: כן. תאמרי לי בבקשה, ולמרות המצב הזה שאת מתארת, התכוונתם לטוס לחו"ל.
 ת: נכון.
 ש: ביולי 14,
 ת: נכון.
 ש: למרות המצב הזה, כן.
 ת: לא קבענו, זה הוא ביקש פשוט,
 ש: טוב.
 ת: הוא קבע, לא אני קבעתי.
 ש: ואז את אומרת לנו, את, את רוצה לי היום, במילים אחרות [...], ש[המנוח] לא היה כשיר מבחינה רפואית ביולי 14,
 ת: לא, לא, לא אמרתי את זה אף פעם. אני לא אמרתי את זה. אני אמרתי שהוא לא היה כשיר? לא. לא אמרתי את זה בשום מקום [הדגשות אינן במקור, כך להלן, א"מ] (תמ"א, ע' 6, ש' 20).

52. בניגוד לגרסת האם, עמד בא-כוחה על כך שהאם לא ויתרה כביכול על טענתה כלפי כושרו הקוגניטיבי של המנוח (תמ"א, ע' 6, ש' 1; תמ"ב, ע' 14, ש' 30), אך גם עיון בסיכומים מטעם האם מעלה שהאם זנחה טענה זו, וספק רב אם החזיקה בה מלכתחילה. למעלה מן הצורך, בית המשפט התרשם לחיוב מעדותם של עו"ד זאב (תמ"ב, ע' 3, ש' 37) ורעייתו גב' תמיר (תמ"ב, ע' 31, ש' 28), שהעידו על התרשמותם מצלילתו של המנוח ומכושר תפיסה תקין. עוד מצא בית המשפט כמהימנה את עדותו של הבן בהקשר זה, ש"הוא היה נחמד ובהיר והכל היה בסדר. סבל ממחלות זקנה, היה לו קצת 'גאוט', סכרת, קצת לחץ דם" (תמ"ב, ע' 15, ש' 2).

בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 18-05-55769-האם נ' הבן

- 1 .53 מכל הטעמים האמורים, דין טענות האם בנוגע לפגם בכושרו של המנוח לצוות להדחות, וכך נקבע.
- 2
- 3 **השפעה בלתי הוגנת**
- 4 .54 אין מקום להאריך בהקשר לעילה זו, ויש מקום לקבוע שאין כל היתכנות להתקיימותה בנסיבות העניין.
- 5 יש להצטער על כך שהאם לא עמדה כלל על יישום המבחנים הברורים לקיומה של עילה זו, כפי שעוצבו
- 6 בפסיקת בית המשפט העליון ויושמו ומיושמים על ידי הערכאות הדיוניות.
- 7
- 8 .55 סעיף 30(א) לחוק הירושה מורה כי "הוראת צוואה שנעשתה מחמת אונס, איום, השפעה בלתי הוגנת,
- 9 תחבולה או תרמית – בטלה". העילה אינה נוגעת להשפעה של מה בכך שנועדה להטות את דעתו של מצווה,
- 10 כי אם להשפעה שיש בה לשלול את רצונו החופשי של המצווה - "[...] שאינה השפעה שגרתית מעשה יום
- 11 יום, אלא השפעה שיש בה מרכיב של אי-הגינות על פי המושגים החברתיים והמוסריים שלנו" (שוחט,
- 12 פינברג ופלומין – "דיני ירושה ועזבון", סדן, התשע"ד – 2014, 124, והאסמכתאות המובאות שם). הצוואה
- 13 עלולה להיפסל אך "אם יוכח כי לא נעשתה על פי החלטה עצמאית ובלתי תלויה של המצווה" (שם, 126
- 14 והאסמכתאות שם).
- 15
- 16 .56 בהלכת מרום, העמיד בית המשפט העליון מבחני-משנה שיש בהם לסייע באיתור השפעה בלתי הוגנת, כזו
- 17 שיש בה לשלול את רצונו החופשי של המצווה כאמור - מבחן העצמאות; מבחן הסיוע; מבחן הקשר עם
- 18 בני-אדם אחרים ומבחן נסיבות עריכת הצוואה (דנ"א 1516/95 מרום נ' היועץ המשפטי לממשלה (פ"ד
- 19 נב(2) 813, 864; להלן – "הלכת מרום"). מבחני המשנה נועדו לבסס תלות ממשית של המצווה בנהנה –
- 20 תלות "מקיפה ויסודית" המגיעה כדי שלילת רצונו החופשי של המצווה (שם, 830).
- 21
- 22 .57 בענייננו אין כל מחלוקת שבעת עריכת הצוואה הבן כלל לא שהה בישראל. כפי שעולה מתעודת בירור
- 23 פרטים על נוסע שצירף לתצהירו (נ/4), הבן יצא את הארץ ביום 21.8.2011 ושב ארצה רק לאחר כ- 5 שנים,
- 24 ביום 18.7.2016 – כשנתיים לאחר עריכת הצוואה. אין דרך להלום עובדה זו עם מבחני המשנה להתקיימות
- 25 העילה. תשובותיה של האם בהקשר זה לא הניחו את דעתו של בית המשפט, וניכר שהטענה להשפעה בלתי
- 26 הוגנת מצד הבן לא עלתה במחשבה תחילה. לא עלה בידיה של האם להסביר כיצד, לשיטתה, הבן השפיע
- 27 על המנוח לערוך את הצוואה ממקום מושבו בחו"ל (תמ"א', ע' 4, ש' 26 ואילך).
- 28
- 29 .58 תשובות האם היו ספקולטיביות, ולא נבעו מידיעה כלשהי או הנחה בעלת אחיזה במציאות. לדבריה,
- 30 "בשביל זה יש טלפון וגם יכול להיות שהוא היה, אין לי עדכון מתי הוא היה בארץ, יכול להיות שהוא
- 31 נפגש איתו" (תמ"א', ע' 5, ש' 28); "הייתה תחבולה איזה שהיא שהביאו אותו לידי כך שהוא אחרי 64
- 32 שנה יגיד שהכל שייך לבן שכביכול לא ראה אותו 4 שנים" (שם, ע' 7, ש' 34); "שוב פעם אמרתי. יש
- 33 טלפון. יכול להיות שהוא היה בקשר טלפוני איתו ודווקא על הנושא הזה שאתה אומר נכדים, יכול להיות

בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 18-05-55769 האם נ' הבן

- 1 שפה הוא עבד על זה. בגלל אמא שלי אני לא רואה, אתה לא רואה את הנכדים שלי. פה, יכול להיות שזה
2 נעשה בטלפון. על זה אין לי, אין לי ביקורת, אין לי מה להגיד, אני לא יודעת" (שם, ע' 13, ש' 1); "אם אני
3 אמא של [הבן] ואני בדיוק יודעת למה הוא מסוגל. [הבן] הוא גאון התחבולות, [הבן] הוא בחור פיקח מעל
4 לממוצע. בחור הוא יוצר דופן" (שם, ע' 13, ש' 25).
- 5
- 6 59. כמו כן, האם לא הצביעה בענייננו על תלותו של המנוח באחרים, כל שכן בבן, ומהעדויות עולה שהמנוח
7 ניהל אורח חיים עצמאי, נהג ברכב, לא הזדקק לסיוע צד ג' ובודאי שלא היה סיעודי. לא נראה, ולא נטען,
8 שנמנע מהמנוח קשר עם זולתו, כי אם להיפך, ומטענות האם עולה שלאב היו חיי משפחה וחברה מלאים.
9
- 10 60. בית המשפט השתכנע עוד שנסיבות עריכת הצוואה אינן חריגות ואינן מעוררות פקפוק. בית המשפט מצא
11 את עדויותיהם של זאב ורעייתו גב' תמיר כמהימנות ועקביות. בית המשפט התרשם עוד שהשניים הקפידו
12 לדבוק בעובדות המקרה כהווייתן, גם במקומות שעוררו שאלות לא נוחות עבורם.
13
- 14 61. עו"ד זאב תיאר בחקירתו באריכות את המפגש עם המנוח, הגעת המנוח למשרדו, השיחה בין השניים,
15 הבעת רצונותיו של המנוח והייעוץ המשפטי שנתן לו, ועד עריכת הצוואה וכתובת הסעיפים. לאחר מכן
16 המנוח קרא את הצוואה, הבין את תוכנה וחתם בנוכחותו ונוכחותו של רביד כעדים (תמ"ב, ע' 3, ש' 15).
17 לדבריו עוד: "קודם כל אני זוכר שהוא היה קשה בתנועה. אני זוכר שהוא נכנס אליי לחדר והוא ככה
18 דידה, הוא לא הלך כמוני וכמוך. ובאמת התרשמתי מבן אדם, ככה איש אשכולות, איש שעבר דברים
19 בחיים. הוא היה גם גבר נאה. ובהחלט הוא גם הסביר לי מה, מה הכוונה שלו" (שם, ע' 3, ש' 37)
20 "למשרד הוא הגיע לבד, כי כאשר מגיע אליי לקוח, בטח שלפגישה הראשונה אני יוצא מחדרי לקבלה,
21 עושה את ההיכרות בקבלה ומלווה את הלקוח לחדר, ובטח שלאור גילו נותן לו גם כמובן מבחינת הנימוס
22 להיכנס ראשון לחדר. אז אני יודע שבקבלה הוא היה לבד, ובחדרי הוא היה לבד, לאורך כל עריכת הצוואה,
23 וגם בשלב האימות" (שם, ע' 4, ש' 12).
- 24
- 25 62. עו"ד רביד ציין בתצהירו והן בחקירתו שאינו זוכר את המנוח או את מעשה הצוואה הקונקרטי, אך תיאר
26 את תהליך עריכת הצוואה ושימושו כעד לצוואה, על דרך הכלל וכחלק מעבודתו במשרדו של עו"ד זאב
27 באופן שתאם את עדותו של עו"ד זאב (תמ"ב, ע' 19, ש' 13, ע' 21, ש' 34).
- 28
- 29 63. גב' תמיר תיארה בתצהירה שהמנוח הגיע למשרדו של זאב ביום עריכת הצוואה בגפו, באמצעות הרכב.
30 במהלך ההמתנה שוחחו השניים על ענייני דיומא, על הנכדים וכיוצא באלה. בחקירתה הנגדית תיארה כיצד
31 עמדה עם המנוח בקשר טלפוני טרם הפגישה, על מנת לפתוח עבורו את מחסום החנייה: "שוב פעם, אני לא
32 זוכרת בדיוק מה היה מכיוון שחלף המון זמן. אני זוכרת שמכיוון שיש לו, הייתה לו בעיה ברגל אז הוא

בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 18-05-55769 האם נ' הבן

- 1 הודיע לי שהוא צריך מקום חנייה, בזמנו אז ששוחחנו, אני לא זוכרת מתי זה היה, ולכן הייתי צריכה
2 לפתוח לו את החנייה, מכיוון שהוא היה מוגבל" (תמ"ב', ע' 27, ש' 19).
- 3
- 4 .64 אין בכוחן של טענות האם כשם שהובאו לעיל על מנת לסתור, או אף לגרוע ממארג עדויות זה. אין מקום
5 להוסיף על האמור, ובית המשפט דוחה את טענות האם לקיומה של השפעה בלתי הוגנת מצד הבן כלפי
6 המנוח.
- 7
- 8 **מעורבות בעריכות הצוואה**
- 9 .65 סעיף 35 לחוק הירושה מורנו:
- 10 הוראת צוואה, פרט לצוואה בעל-פה, המזכה את מי שערך אותה או היה עד לעשייתה או לקח
11 באופן אחר חלק בעריכתה, והוראת צוואה המזכה בן-זוגו של אחד מאלה - בטלה.
- 12
- 13 .66 נקודת המוצא לבחינת עילה זו, היא פירושה המצומצם, וצמצום המעשים או מחדלים עליהם תחלוש.
14 הפסיקה השקיפה על עילה זו כבעלת תוצאות מרחיקות לכת. כדברי בית המשפט העליון:
- 15
- 16 "תוצאתה של הוראה זו קשה. בהתקיים הנסיבות המתוארות בסעיף 35 קמה חזקה חלוטה כי
17 ננקטה פעולה אסורה כלפי המצווה וכי פעולה זו פגמה ברצונו החופשי [...] הגיונה של הוראת
18 הסעיף 35 הוא כי האנשים המנויים בו עשויים להשפיע על המצווה שלא כדין [...] נוכח התוצאה
19 הקשה הנובעת מהוראת הסעיף קבע בית-המשפט העליון בשורה של פסקי-דין כי יש לפרשה על
20 דרך הצמצום ובאורח דווקני (ע"א 7506/95 שוורץ נ' בית אולפנא בית אהרון וישראל, פ"ד נד(2)
21 215; ע"א 5869/03 חרמון נ' גולוב, פ"ד נט(3)).
- 22
- 23 .67 בענייננו האם מתייחסת לבן, מכללא, כמי ש"לקח באופן אחר חלק בעריכתה", בניגוד למי ש"ערך" את
24 הצוואה או ש"היה עד לעשייתה". בהינתן שהבן מתגורר והתגורר בחו"ל במועד עריכת הצוואה, אין מקום
25 לראותו כמי שערך את הצוואה או היה עד לעשייתה. בהקשר לעילה זו נקבע:
- 26
- 27 עילת הפסילה הזו, האחרונה, בהיותה עילה שיורית [...] מותירה מרחב פרשנות רב יותר. בפועל
28 בוחנת הפרשנות הגמישה את הנסיבות הנוגעות לעילה זו לאור מידת המעורבות בהכנת הצוואה
29 ולאור חומרתה. הגמישות בפרשנות באה לכלל ביטוי בבחינת יסודותיה של עילת הבטלות
30 השלישית, אך אין בה כדי לטשטש את הגבולות שבין עילות הבטלות לבין עצמן ואל לה לפרוץ את
31 הגבול שבינן לבין עילות הבטלות המנויות בסעיף 30 לחוק. אלה גם אלה ראויות לבחינה עצמאית"
32 (ע"א 7506/95 שוורץ נ' בית אולפנא בית אהרון וישראל, לעיל).

בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 18-05-55769-05 האם נ' הבן

68. יש לחדד ולבאר, שבאומרה "מעורבות בעריכת הצוואה", מכוונת האם לקנוניה מתוכננת היטב עליה ניצח הבן ממקום מושבו בחו"ל, ונועדה לנשלה, או שמא את האח, מהזכויות בדירה לטובת הבן הנתבע. יתירה מכך, לשיטתה של האם, מי שנרתמו לקנוניה היו זאב, גב' תמיר ורביד, ולמעשה משרד עורכי הדין כולו. ויתירה מכך, האם מייחסת לקושרים נגדה מעשי זיוף, מרמה והונאה מהסוג המפורש ביותר, והכל תוך ניצול המנוח. לא ניתן להפריז בחומרת טענות אלה, שמצויות עמוק בתחום הפלילי של ההתנהגות האנושית. ספק אם האם מודעת לחומרת טענותיה. מצופה היה שהאם תעלה טענות אלה בפניי רשויות החקירה – והיא לא עשתה כן - וספק אם בית המשפט לענייני משפחה הוא המקום הראשון, או הנכון, לבררן.
69. ועוד יש לומר שמעבר לנטל השכנוע והראיה הרובץ על כתפי האם להוכיח קיומה של עילת בטלות זו, שאינו נטל קל, רובץ על כתפיה נטל ראיה כבד לטענותיה שעה שמקפלות בתוכן האשמות למעשי מרמה והונאה. על האם להוכיח את הקנוניה על בוריה ועל פרטי-פרטיה, ואין מקום לתיאורים ערטילאיים וכלליים או לתחושות בטן:
- "טענת תרמית או מעילה היא טענה רצינית בעלת גוון הפוגע בשמו הטוב של האדם שנגדו היא מכוונת. לפיכך, טבעי הדבר, שבית-המשפט הנתקל בטענה כזאת ידרוש מידת הוכחה יותר גדולה וודאית מאשר בסוגי משפטים אחרים בעלי אופי פחות חמור [...]. את התרמית יש להוכיח על כל חלקיה ופרטיה, על כל תגיה ודקדוקיה, ובדרגת שכנוע לגבי כל ענין וענין ולגבי כל סכום וסכום" (ע"א 292/64 כהן נ' אשד, פ"ד יט(1) 414, 416; ע"א 400/86 עיזבון המנוח בין ציון קריגר ז"ל נ' ד"ר סבינה שטנה קריגר, פ"ד מב(4) 500 (1989); ע"א 2745/12 יורשי סימון סרור ז"ל נ' ניסים גמרסני, "נבו", מיום 20.5.14).**
70. לאחר עיון בטענות האם, ושמיעת הצדדים באריכות, מוצא בית המשפט שאין מקום לקבל את טענותיה. לא עלה בידה להרים את נטל השכנוע ונטל הראיה הרובצים על כתפיה, ולמעשה מצויות טענותיה הרחק מרף הראיה.
71. הבן, כמו גם זאב וגב' תמיר, לא הסתירו, או ניסו להסתיר, שהם מצויים בקשרי חברות. גב' תמיר ורעייתו של הבן הן חברות. לדברי זאב בחקירתו, "חברים, אשתי, החברות היא אשתי חברת ילדות של [...], אשתו של [הבן]" (תמ-ב', ע' 4, ש' 29). גב' תמיר העידה על חברותה עם רעייתו של הבן, ועל הכרותה השטחית גם עם המנוח. עוד תיארה כיצד נוצר הקשר בין המנוח לבין זאב לשם עריכת הצוואה:
- "[...] אין לי כל כך קשר עם [המנוח]. אני מכירה אותו ואת [האם] דרך [הבן ואשתו], שהם חברים מאד טובים שלי [...]. אני לא זוכרת אם זה היה [הבן] או [אשתו], אני משערת שזה עבר אליי דרך [אשתו], כי אתה אני בקשר כמעט יום יומי והיא אמרה שהוא מעוניין לעשות צוואה ואם הוא יכול להגיע אלינו, אמרתי לה כמובן" (תמ-ב', ע' 26, ש' 18).**

בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 18-05-55769 האם נ' הבן

72. בנסיבות העניין בית המשפט אינו רואה קושי בעובדה שהמנוח בחר לפנות לשם עריכת צוואה לעורך דין
העוסק בתחום האישות. אין מקום להנחה בה אוחזת האם לפיה המנוח היה פונה בהכרח לעורכי הדין
שטיפלו בענייני החברה או לעורכי הדין של "המשפחה". יש לשער עוד שהקשר בין המנוח לבין עורכי דינו,
ככל שהיה כזה במועדים הרלוונטיים, התרכז בסוגיות מסחריות-אזרחיות, וטוב עשה המנוח שפנה לייעוץ
וטיפול משפטי אל עורך דין העוסק בתחום האישות. יתירה מכך, לטענת האם המנוח לא גילה על קיום
הצוואה, עליה למדה רק לאחר פטירתו. ככל שיש ממש בטענה, והמנוח אכן ביקש לערוך צוואה בפרטיות,
אין לתמוה על רצונו לפנות לייעוץ משפטי "חצוני".
73. גב' תמיר הוסיפה בעדותה שלאחר הפניה הראשונית מצד הבן או רעייתו, המנוח הוא שיצר קשר עם המשרד
לקביעת פגישה עם זאב, ולדבריה:
- ת: [המנוח] יצר את הקשר איתי.
ש: אוקיי. כלומר קודם [הבן] או [אשתו] דיברו אתך ואז [המנוח]?
ת: כן.
ש: אוקיי. ואז נקבעה פגישה לאותו יום ל,
ת: אני לא זוכרת אם נקבעה פגישה באותו יום, אני זוכרת ששוחחתי איתו, הוא התקשר אליי,
שוחחנו, ואז נקבעה פגישה בהתאם ליומנו של זאב (תמ' ב', ע' 26, ש' 31).
74. האם לא הצביעה על מעשה או מחדל מצד מאן דהוא שיש בו לעורר חשש למעורבות פסולה מצד הבן או מי
מטעמו. זאב הכחיש בתוקף מעורבות כלשהי מצד הבן, למעט הברור הראשוני מצד הבן או מצד רעיית הבן
בשמו של המנוח (תמ' ב', ע' 4, ש' 35). מנגד, טענות האם היו ספקולטיביות ולא נטועות בעולם המעשה,
והיוו מסקנות אותן גזרה האם ממחשבותיה ותחושותיה הקשות:
- "אז איך זה יכול להיות שבמקום לנסוע לוינה איתי ליום הולדת, הוא באותו יום קם והולך לעורך דין זאב
שלא הכיר אותו לפני זה ועושה צוואה. תסביר לי, אני לא מבינה את זה" (תמ' א', ע' 5, ש' 13).
75. במקום אחר טענה שרעייתו של הבן, כלתה, מילאה אף היא תפקיד בקנוניה:
- "כן, יש לי כל הזה עובדה שמעורבת בזה [אשתו של הבן], זה בכלל לא הבן שלי הגיע אליך, אלא [אשתו],
מפני שהיא החברה של רעייתך, יש פה באמת תחבולה, ממש, עבודת עכביש" (שם, ע' 8, ש' 15).
"[...] [הבן] יחד עם [אשתו] בחו"ל, זה מה שאני אומרת [...]. הרי, זה פה נראה לי ממש, עבודת עכביש"
(ע' 8, ש' 36); "[...] מפני שהיא חברה של רעייתך, תסלח לי, פה נראית לי באמת תחבולה" (ע' 9, ש' 7);
"תגיד לי, האם זה לא זדוני? האם זו לא תחבולה?" (ע' 9, ש' 32).

בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 18-05-55769-האם נ' הבן

1 לבסוף, בית המשפט אינו מוצא עוד קושי בעובדה שהמנוח פנה לבנו או לכלתו לברר ולהפנותו לעורך דין
2 שעוסק בעריכת צוואות. מעשה זה מתיישב עם מערכת היחסים בין המנוח לבין הבן כפי שהשתקפה
3 מהעדויות. יש לזכור, ונרחיב על כך בהמשך, שיחסי המנוח והבן היו תקינים, ולמעלה מכך, בניגוד לנתק
4 הארוך בין הבן לבין האם.

5

6 **77. לסיכום, האם לא הוכיחה שהתקיימה בענייננו מעורבות מצד הבן, או מי מטעמו, בעריכת צוואת המנוח,**
7 **ודינה של עילה זו להדחות.**

8

9

איכון הטלפון הסלולרי של המנוח

10 **78. יש לעמוד בתמצית על הרקע לאיכון הטלפון הסלולרי של המנוח. האם טענה לאורכו של ההליך וכחלק**
11 **בלתי נפרד מטענותיה, שמכיוון שחתימת המנוח זויפה או לחילופין, מאן דהוא החליף את הדף הראשון**
12 **לצוואה, מתבקשת המסקנה שמעמד עריכת הצוואה ביום 10.7.14 כלל לא התקיים. מנגד, גב' תמייר ציינה**
13 **בתצהירה, בין היתר, שביום עריכת הצוואה התקשרה אל המנוח ממכשירה בשעה 13:50, כדי לפתוח עבורו**
14 **את שער החניון ולהכווין אל המשרד. לתצהירה צרפה עוד פלט שיחות יוצאות ממכשירה ובו נקובה השיחה**
15 **אל מכשירו הנייד של המנוח בשעה הנטענת.**

16

17 **79. לאחר שהחליפה האם את ייצוגה בפעם השניה, הגישה ביום 31.3.20 בקשה למתן צו לאיכון הטלפון הנייד**
18 **של המנוח. לטענתה, כזכור, באותו יום חגגה יחד עם המנוח ומשפחתה את יום הולדתה, והמנוח שהה עמה**
19 **במשך היום כולו. לדבריה בבקשה, הצו המבוקש "חיוני להוכחת מקום הימצאו של המנוח בעת עריכת**
20 **הצוואה". הבן לא התנגד למתן הצו המבוקש. משהתקבלו נתוני האיכון מכוח הצו, ציין הבן שהאם לא**
21 **פעלה בהתאם לצו אותו בקשה, והציגה נתוני איכון לשיחות נכנסות בלבד, ועד לשעות הצהריים של אותו**
22 **היום בלבד. גם אין נתונים לשעות אחה"צ. ביום 10.6.20 הורה בית המשפט לאם להמציא את כל הנתונים**
23 **שהונחו בידה מכוח הצו האמור.**

24

25 **80. האם לא עשתה כן, ובמעמד הצדדים ביום 24.6.20 ניתן בהסכמת הצדדים צו המופנה לחברת "פרטנר"**
26 **לשם קבלת פלט מלא ממכשירו של המנוח. עוד הורה בית המשפט לצדדים להציע מומחים רלוונטיים. האם**
27 **לא עשתה כן, והגישה ללא רשות חוות דעת של מומחה. ביום 30.6.20 הגישו הצדדים בקשה משותפת**
28 **לקבלת נתוני איכון מכשירו הנייד של המנוח, ונעתרו.**

29

30 **81. ביום 8.11.20, הגישה האם בקשה למינוי מומחה, ושוב צרפה ללא רשות חוות דעת של מומחה מטעמה.**
31 **בתוך כך עתר הבן ביום 15.11.20 למתן צו להשלמת פרטים מחברת "פרטנר", וביום 19.1.21 צירף את**
32 **תשובת החברה לפיה לא ניתן לקבוע באופן חד-משמעי אם שיחת הטלפון המדוברת מגב' תמייר נכנסה**
33 **למכשירו הנייד של המנוח, או למכשיר הנייד המותקן ברכבו.**

בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 18-05-55769-18 האם נ' הבן

82. בתום דיון ההוכחות האחרון בתיק שהתקיים ביום 1.3.21, נקבע בין היתר כדלקמן:

1
2
3 **"לבקשת ב"כ התובעת ובהסכמה ובהתאם להחלטת בית המשפט מיום 23/11/20, ימונה מומחה**
4 **למתן חוות דעתו על איכון הטלפון הסלולרי של המנוח ביום חתימת הצוואה 10/7/14 על פי כלל**
5 **המידע שנתקבל מחב' הסולולר פרטנר.**
6 **למומחה שמורה הזכות לפנות לחב' הסולולר פרטנר ו/או לכל גורם אחר לשם קבלת השלמת מידע**
7 **ככל שיידרש על ידי המומחה.**
8 **חל איסור על הצדדים להעביר למומחה שימונה את חוות הדעת שהגישה התובעת לבית המשפט.**
9 **בשכר טרחת המומחה תשא התובעת.**
10 **ב"כ הנתבע 1 ימציא הודעה לב"כ התובעת ולבית המשפט בעניין המומחה המוסכם עליו מתוך 3**
11 **המומחים שהוצעו על ידי ב"כ התובעת אשר יתמנה כמומחה מטעם בית המשפט וזאת עד ליום**
12 **7/3/21.**
13 **ב"כ הצדדים יגישו פסיקתא לבית המשפט לעניין המומחה המוסכם ובציון כתובת ומייל וכן בציון**
14 **נושא חוות דעתו כשם שצויין בהחלטה זאת ותוך 7 ימים מההודעה.**
15 **המומחה ימציא את חוות דעתו תוך 30 יום מיום קבלת המסמכים מב"כ הצדדים.**
16 **לאחר קבלת חוות הדעת, ותוך 7 יום יודיעו הצדדים האם בכוונתם לחקור את המומחה ו/או לשלוח**
17 **שאלות הבהרה ובהתאם לכך תינתן החלטה.**
18 **במידה וחוות הדעת תהיה מקובלת על הצדדים, יודיעו על כך לבית המשפט תוך 7 ימים ויגישו**
19 **סיכומים נוכח העובדה כי ההוכחות הסתיימו [...]."**

20
21 83. ביום 16.3.21 מונה בהסכמת הצדדים **מר יוסף קולין**, מהנדס תקשורת רדיו, למומחה מטעם בית המשפט
22 **(להלן – "מומחה התקשורת")**, שהניח את חוות דעתו על שולחנו של בית המשפט ביום 18.4.21 **(להלן –**
23 **"חווי"ד האיכון").**

24
25 84. יש לומר שלכתחילה התקשה בית המשפט לאתר היכן טמון משקלן של טענות האם בהקשר זה, שהרי
26 אין חולק שביום חתימת הצוואה התקיימה שיחה בין המנוח לבין גב' תמיר בשעה 13:50. לכאורה,
27 לשאלה מהיכן שוחח המנוח עם משרדו של זאב, מסביבת ביתו או שמא מסביבת משרד עורכי הדין, אין
28 כל משקל לשאלה שבמחלוקת, לשיטת האם, והיא האם אכן במועד חתימת הצוואה שהה המנוח במשרדו
29 של עו"ד זאב, או שמא לא יצא את ביתו כטענתה. יחד עם זאת, וכאמור, נעתר בית המשפט לבקשות האם
30 בהקשר זה ולא העמיד בפניה גדרות דיוניות. כשם שצוין לעיל, גם הבן נמנע לכל אורכו של ההליך
31 מלהתנגד לעתירות האם בהקשר זה, ובכלל, ואף לא התנגד לחוות הדעת אותן הגישה האם ללא רשות
32 בסוגייה זו. בהמשך לכך אף לא ביקש לחקור את מומחה התקשורת על חווי"ד האיכון – וגם האם לא.
33

בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 18-05-55769-18 האם נ' הבן

- 1 85. לאחר שבית המשפט עיין בחוו"ד האיכון והתעמק בפרטיה, יש לקבוע שאין במסקנות מומחה התקשורת
2 על מנת לסייע לטענות האם. ודוק: אין בכך להטיל רבב בחוו"ד האיכון או במומחה התקשורת,
3 שמקצועיותו והבנתו בתחום ניכורות בחוו"ד האיכון. אין בכך אף לחלוק על מסקנותיו, ונדמה שגם הבן
4 אינו חולק על מסקנות אלה. בתמצית, המומחה מצא שניתן להסיק בודאות שבעת שהמנוח ענה לשיחה
5 ממכשירה של גב' תמיר, בשעה 13:50, הוא היה מצוי בגזרת אנטנה סקטוריאלית החולשת על איזור
6 מגוריו, קרי בסביבת ביתו (הגם שלא ניתן לקבוע את מיקומו המדויק באותה גזרה), וכי אפשר לקבוע
7 באותה רמת ודאות, שהמנוח לא היה בעת זו בסביבת משרדו של זאב.
8
- 9 86. אלא שאין במסקנה זו, מבוססת ככל שתהיה, על מנת לשלול את קיומו של מעמד עריכת וחתימת הצוואה
10 באותו היום, כפי שנקוב בכתב בצוואה ונתמך בעדויות זאב וגב' תמיר. וזאת יש להדגיש, שביתם של
11 המנוח והאם מצוי בשכונת [...], ומשרדו של עו"ד זאב היה מצוי אותה עת בעיר התחתית בבניין [...]. **בכל**
12 **הכבוד, אין מדובר בשתי קצוות הארץ**, כי אם במרחק של 15 דקות נסיעה, כל שכן בשעות הצהריים
13 ובהעדר עומסים חריגים בדרכים. אין כל מחלוקת שגב' תמיר התקשרה אל המנוח באותו היום בשעות
14 הצהריים, ואין כל קושי בקביעה שבעת שיחה זו היה המנוח סמוך לביתו, ואפילו בביתו, ולאחר שיחה זו
15 יצא אל הדרך והגיע למשרדו של עו"ד זאב זמן קצר לאחר מכן.
16
- 17 87. לא מצאתי עוד קושי בתשובותיה של גב' תמיר בהקשר זה, או באי-הדיוקים, לכאורה, העולים מעדותה
18 לטענת האם. אין לצפות מהעדה שיעלה בידה להיזכר במדויק בפרטי הפרטים של השיחה, שנמשכה לפי
19 פלט השיחות כ- 40 שניות בסך הכל. היתה זו שיחת הכוונה ותיאום על רקע יציאתו של המנוח מביתו
20 אל משרדו של עו"ד זאב, או בעודו מצוי בדרך בקרבת ביתו.
21
- 22 88. גב' תמיר נחקרה באריכות בהקשר זה ובית המשפט מוצא את עדותה מהימנה ואובייקטיבית, ואף עקבית
23 עד כמה שניתן בהקשר זה.
24
- 25 **ת: שוב פעם, אני לא זוכרת בדיוק מה היה מכיוון שחלף המון זמן. אני זוכרת שמכיוון שיש לו,**
26 **הייתה לו בעיה ברגל אז הוא הודיע לי שהוא צריך מקום חנייה, בזמנו אז ששוחחנו, אני לא**
27 **זוכרת מתי זה היה, ולכן הייתי צריכה לפתוח לו את החנייה, מכיוון שהוא היה מוגבל ו,**
28 **ש: אוקיי, אבל איך ידעת שהוא בדיוק למטה?**
- 29 **ת: אני לא ידעתי שהוא בדיוק למטה. אנחנו שוחחנו, אני לא בטוחה שבדיוק בשעה הזאת הוא**
30 **היה למטה, אני לא זוכרת בדיוק, [...]**
- 31 **ת: לא רשום שבאותו רגע. אני התקשרתי על מנת לדעת מתי הוא מגיע כדי לפתוח לו את**
32 **החנייה.**
- 33 **ש: ואז איך את פותחת? איך זה נעשה?**
- 34 **ת: עם שלט.**
- 35 **ש: אה, אוקיי. יורדים למטה או משהו כזה?**

בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 18-05-55769 האם נ' הבן

- 1 ת: או מלמטה או מהחלון, אני כבר לא זוכרת (תמ"ב', ע' 27, ש' 18).
- 2 ת: אני זוכרת ששוחחתי איתו ואמרתי לו שאני צריכה לפתוח לו את החנייה. זה היה לו מאוד
- 3 חשוב דרך אגב.
- 4 ש: כן.
- 5 ת: אני לא זוכרת אם זה היה באותו רגע, אם זה היה אחרי 10 דקות אחרי רבע שעה, או קצת
- 6 יותר זמן [...]
- 7 ש: אוקיי. ואם זה לא היה באותו רגע, כלומר, אז היית צריכה לעשות עוד שיחה או משהו או
- 8 שהוא אלייך כדי לומר אני למטה, נכון?
- 9 ת: כן. או שהוא גם עשה שיחה אליי לפני כן גם יכול להיות, ואמר לי אני אגיע עוד ככה וככה
- 10 זמן תפתחי לי את החנייה תדברי איתי או משהו, גם זה יכול להיות.
- 11 ש: כלומר לפני השיחה בעשרה לשתיים?
- 12 ת: אני לא זוכרת, אני לא יכולה לומר לך בוודאות (שם, ע' 28, ש' 9).
- 13
- 14 89. המסקנה המתבקשת היא שאין בסיס לטענת האם לפיה הצוואה לא נערכה ביום הנקוב בה, ואין בחו"ד
- 15 האיכון על מנת להוכיח אחרת. לכל היותר מוכיחה חו"ד האיכון שבמועד בו התקשרה גב' תמיר אל
- 16 המנוח, הוא היה עדיין בסביבת ביתו. אין בכך להוכיח כלל שהמנוח לא שהה כ 15 דקות או 30 דקות
- 17 לאחר מכן במשרדו של עו"ד זאב לשם עריכת הצוואה.
- 18
- 19 90. לא נעלמה מעיני בית המשפט טענת האם לפיה באותו יום חגגה יום הולדת בחיק משפחה והמנוח,
- 20 ושהמנוח לא יצא את ביתו אותו היום. אלא שהאם לא הוכיחה טענה זו ולא צרפה ראיה כלשהי מאותו
- 21 מעמד, ואף לא טרחה להביא ולו עד אחד מהנוכחים באותו היום בביתה.
- 22
- 23 **רצונו של המנוח – ה"הגיון" הטמון בצוואה**
- 24 91. למעלה מן הצורך וטרם חתימת פסק הדין, יש מקום לעמוד בקצרה על כוונתו של המנוח כפי שמשקפת
- 25 מהצוואה. לטענת האם, תוכן הצוואה נטול היגיון ולא יעלה על הדעת שהמנוח יערוך צוואה ללא ידיעתה
- 26 וינשל מעזבונו את מי שהיתה אשתו במשך 63 שנים. לא יתכן עוד ש"יבגוד" בה ובאח ויעניק את חלקו
- 27 בדירה לבן, שגרם עוול גדול למשפחה.
- 28
- 29 92. כאמור, אין מקום לקביעת מסמרות או ממצאים ביחס לטענות אלה, שאינן עומדות להכרעה. אף על פי
- 30 כן יש מקום לקביעה שהוראות הצוואה אינן תלושות מנסיבות העניין כפי שהתבררו בפניי בית המשפט.
- 31 אין מקום להתעמת עם תיאוריה של האם את חיי הנישואין ארוכי השנים עם המנוח ואת דברי ימי
- 32 המשפחה, אך מכלל העדויות עולה שיש מקום לסדוק במעט את התיאורים האוטופיים שהציגה האם.
- 33

בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 18-05-55769-האם נ' הבן

93. אין מחלוקת שבין האם לבין הבן עבר חתול שחור, והם מצויים בנתק שנים ארוכות. כאמור, דרך ההתבטאות בה בחרה האם לתאר את הבן אינה מותירה מקום לספק באשר לתהום הפעורה בין השניים ותחושות הכעס שהאם חשה כלפי הבן. האם אישרה את הדברים בחקירתה (תמ-א', ע' 2, ש' 22). נדמה עוד שהאח מצדד באם וחולק עמה את הביקורת כלפי הבן. אין חולק שגם בין שני האחים היחסים אינם תקינים והם אינם מצויים בקשר. מן העדויות שעלו בפני בית המשפט עולה אפוא שהמנוח לא היה שותף מלא לרגשותיה של האם כלפי הבן. על רקע זה המנוח ביקש להבטיח שהבן יזכה לחלקו בדירה לאחר אריכות ימי ההורים. הבן העיד לעניין זה:

8
9 "אבא שלי פשוט היה בחור מאוד חכם, הוא ידע שאמא שלי לא תיתן לי כלום, בגלל המצב בינינו, והוא פשוט החליט לעקוף אותה. זה הכל. אז במקום לתת לה שאחרי זה היא תיתן לי ולאח שלי הוא פשוט נתן חצי לי, וחצי לה. מה קרה פה? ברגע ש, היא יכולה לגור בבית עד יום מותה, ברגע שהיא תמות חצי עובר אלי, הוא פשוט הבטיח שחצי יעבור אלי, ולא שהיא תלך לעולמה היא תעביר את כל הבית לאח שלי, שהוא כפי שאמרתי קודם, מממן את המשפט הזה" (תמ-ג', ע' 7, ש' 29).

14
15 94. גם זאב העיד על שהמנוח סיפר לו במהלך פגישתם:

16 ת: הוא אמר, אני עושה את זה, ואני זוכר גם שהוא אמר לי את זה. אני עושה את זה כדי לעשות
17 סדר.

18 ש: אוקיי,

19 ת: [האם] לא סובלת את [הבן] ואת המשפחה שלו שנים רבות, אין לי ספק שהיא לא תיתן לו
20 שום דבר ותיתן את הכל ל[אח].

21 ש: שאלתי שאלה.

22 ת: זה היה הרצון החד משמעי שלו (תמ-ב', ע' 11, ש' 7).

23
24 95. בהמשך חקירתו, זאב הוסיף ותיאר את חילופי הדברים עם המנוח, לשאלת בית המשפט:

25
26 ת: הוא הסביר שעיקר הרכוש שלו, שנותר, זה הזכויות שלו בבית, והוא הסביר,
27 בשיחת חולין באמת קצרה, שמצבו הכלכלי לא כמו שהיה לפני שנים רבות. ולכן

28 חשוב לו שהנכס העיקרי שנותר יחולק
29 כב' הש' מירז: שזה מה?

30 ת: שזה הבית ב[...], יחולק בין שני הבנים היחידים שלו באופן שווה. ואני זוכר

31 שהוא אמר, [האם], אפילו לא קרא לה אשתי, [האם] לא בקשר שנים רבות עם

32 [הבן], אני זוכר גם גבירתי שהוא אמר פעם אחרונה ש[הבן] הגיע עם הנכדים

33 הביתה היא רדפה אחריהם עם מטאטא והעיפה אותם מהבית. ואני זוכר את זה

בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 18-05-55769 האם נ' הבן

1 כי זה לא ביטוי שאתה שומע כל, סבתא שרודפת אחרי הנכדים עם מטאטא
2 ומעיפה אותם מהבית.
3 עו"ד קורן: זה [הבן] אמר לך?
4 ת: זה [המנוח]. אז אני אומר, אז הוא אומר לי, אני יודע שהיא לא תוריש לו שום
5 דבר והיא תוריש את הכל, והיא תוריש הכל ל[אח], לכן אני, חשוב לי לעשות לי,
6 שיהיה צדק בין הילדים שלי, שיהיה חלוקה שווה.
7 כב' הש' מירז: אבל זה לא רק החלוקה, זה הדרה מוחלטת של האישה. הוא לא הסביר למה.
8 למה הוא לא מעביר קודם לאשה ואחר כך לילדים?
9 ת: לא. לא. הוא הסביר ש, אני לא רוצה לפגוע בה, אני נותן לה זכות מגורים עד
10 אחרית ימיה ללא תמורה. אני לא פוגע בה, אף אחד לא יוכל להוציא אותה
11 מהבית, היא תישאר שם, אבל לאחר פטירתה חצי שלי ל[בן] כי אני יודע,
12 כב' הש' מירז: זה רק לגבי הדירה אבל לגבי כל הרכוש שלו הוא בעצם מותיר לשני הבנים ולא
13 מותיר לה כלום.
14 ת: כן, כי הוא גם ידע גבירתי שכבר אין כלום. כמו שאמרנו מהדיון הראשון,
15 שלצערנו אם הצו קיום צוואה לפני שניתן עיכוב הביצוע על ידי הרשם פנינו לכל
16 הבנקים, שחשבנו וחזרו הודעות שאין כלום. ובאמת משפחה שאני יודע ומכיר
17 ב[...]. שהייתה לה ונפלה מנכסיה, בצער רב (תמ"ב', ע' 18, ש' 1).

18
19 96. בית המשפט שוכנע מהעדויות שהובאו לפניו שאין לראות בתוכן הצוואה משום נטע זר, החורג מנסיבות
20 חייו של המנוח. יש מקום לציין עוד שהאם לא תמכה בסימוכין כלשהם את טענותיה במישור הכלכלי,
21 לקיומה של הלוואה כזו או אחרת, או להשבתה ושיעור ההשבה, וטענותיה לעניין זה נותרו בעלמא.

22

23

סוף דבר

24 97. בטבורו של הליך זה מצוי חוסר השלמתה של האם עם בחירתו של המנוח לצוות את חלקו בדירה לבן.
25 לכתחילה שיקפו טענותיה עלבון גדול ואף תדהמה לכאורה, אך תוכן מועט ביותר שיש בו להצביע על
26 פגמים ברצונו של המנוח. למרבה הצער האם לא גילתה גמישות כלשהי במהלך ההליך, והחזיקה עד תומו
27 בעמדות וטענות חריגות בתוקפן. בית המשפט העניק לה יומה בבית המשפט, ובערבו של יום נותרו
28 טענותיה בעלמא ולא הוכחו. בית המשפט מקווה שיהיה בהכרעתו זו משום סוף פסוק ויהיה בפסק הדין
29 כדי להניח את דעתה.

30

31 98. מכל הטעמים המנויים בפסק הדין, נפסק כדלקמן:

32

א. הבקשה לביטול צו קיום צוואה וההתנגדות לה - נדחית.

33

בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 18-05-55769 האם נ' הבן

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20

ב. לאחר התלבטות רבה, ומתוך התחשבות באם, בית המשפט מחייב את האם בתשלום הוצאות משפט ושכ"ט עו"ד בשיעור 15,000 ₪ (כולל מע"מ) שישולמו לידי של הבן תוך 30 יום מהיום, וממועד זה יצבור הסכום הפרשי הצמדה וריבית ממועד פסק הדין ועד ליום התשלום בפועל.

המזכירות תמציא את פסק הדין לצדדים ותסגור את התיק.

פסק הדין מותר בפרסום בכפוף להשמטת פרטים מזהים ותיקוני הגהה.

ניתן היום, י"ג ניסן תשפ"ב, 14 אפריל 2022, בהעדר הצדדים.

אלה מירז, סגנית נשיא